



Samenwerkend Toezicht Jeugd  
Ministerie van Volksgezondheid,  
Welzijn en Sport

# Uitkomsten verbeterpunten toezichtonderzoek Bergen op Zoom

Aanpak: Signalerings- en vangnetfunctie

Juni 2015

*Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ) verstaat onder een gezin met geringe sociale redzaamheid een gezin met chronische problemen op meerdere leefgebieden (minimaal vier), waarvan de ouders niet in staat zijn deze problemen zelf op te lossen.*

*Kinderen van dat gezin lopen hierdoor permanent risico's en/of ondervinden problemen. Het gezin kent vaak een historie van – vastgelopen – hulpverleningstrajecten die niet tot het gewenste resultaat hebben geleid.*

- Gezin: omvat één of meerdere ouders, één of meerdere kinderen;
- Chronisch: de problematiek is blijvend, maar kan wel in intensiteit fluctueren;
- Leefgebieden: gezin, wonen, werk, inkomen, gezondheid, onderwijs en veiligheid.

### Inleiding

In 2013 heeft STJ in Bergen op Zoom de aanpak Signalerings- en vangnetfunctie op beleidsniveau getoetst aan de hand van het toetsingskader GGSR. Het toetsingskader GGSR bestaat uit vijf thema's voor verantwoorde zorg en ondersteuning voor gezinnen met een geringe sociale redzaamheid. De vijf thema's zijn:

- **Toeleiding:** gezinnen zijn in beeld en worden bereikt met de aanpak
- **Gezin centraal:** de aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal
- **De aanpak:** de aanpak is planmatig, samenhangend en vasthoudend en de regisseur is toegerust
- **Samenwerking:** er moet goede samenwerking zijn tussen de instanties die bij een gezin betrokken zijn
- **Continu:** indien nodig moeten zorg en ondersteuning langdurig kunnen worden ingezet, in wisselende aard en intensiteit

### Ontwikkeling 2014

Op 16 december 2014 heeft de gemeente aan STJ gepresenteerd op welke wijze de verbeterpunten uit de factsheet *Uitkomsten Toezichtonderzoek Bergen op Zoom* op beleidsniveau zijn opgepakt.

In de afgelopen periode heeft de gemeente Bergen op Zoom zich gericht op de transitie van de jeugdzorg. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (hierna: CJG) houdt een belangrijke rol in de hulp aan jeugdigen en gezinnen en zal zich verder ontwikkelen tot de toegang van de zorg. Het CJG blijft een netwerkorganisatie. In januari 2015 starten 14 fte jeugdhulpconsulenten (deze consulenten werken onder de naam Jeugd Professional) in het CJG. Het CJG dient als toegang tot de zorg. De gecertificeerde instelling zal drang en dwang aanbieden (onder de naam 'JOSE'). Binnen de gemeente worden geen sociale wijkteams opgericht.

Het zorg- en veiligheidshuis blijft bestaan en blijft zich richten op het terugdringen van overlast en (jeugd-) criminaliteit voor de gehele regio, die uit acht gemeenten bestaat. Het zorg- en veiligheidshuis gaat zich richten op multi-probleem casussen. Deze casussen kunnen door het voorliggend veld niet zelf opgepakt worden of waarbij het justitieel kader en zorg elkaar nodig hebben. Binnen het zorg- en veiligheidshuis is in 2014 een intensievere samenwerking tussen het justitiële domein en sociale domein gerealiseerd. Hierdoor is er een open samenwerking en is het makkelijker geworden om informatie met elkaar te delen. Er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de zorg en veiligheid.

De gemeente Bergen op Zoom heeft op dit moment geen specifieke aandacht voor gezinnen met een complexe problematiek. Wel is de gemeente na een pilotfase gestart met de uitvoering van de methode Gezinskracht door de gecertificeerde instelling. De aanpak signalerings- en vangnetfunctie binnen het zorg- en veiligheidshuis, zoals door STJ getoetst in 2013, blijft bestaan. Vanwege de ontwikkelingen op het gebied van de transitie heeft de gemeente Bergen op Zoom de verbeterpunten van STJ niet expliciet opgepakt. Wel hebben de gemeente en het zorg- en veiligheidshuis een aantal verbeterpunten meegenomen binnen de ontwikkelingen.

Het overzicht op de volgende pagina's geeft weer of de verbeterpunten uit 2013 zijn opgepakt, en zo ja, op welke wijze dit is gebeurd. Dit overzicht gaat alleen in op de verbeterpunten die STJ in 2013 heeft benoemd, de punten waarop de aanpak al in 2013 een ✓ scoorde zijn niet opnieuw getoetst.

## Uitkomsten verbeterpunten

## Toeleiding

Indicator	2013	2014
Alle netwerkpartners hanteren dezelfde omschrijving van GGSR	X De gemeente noemt gezinnen waar zorgen over bestaan op verschillende terreinen. Dit kan zijn op het gebied van justitie, maar kan ook gaan om problematiek op het gebied van een lage sociaal economische status, sociaal-emotionele problematiek, gedragsproblematiek, etc. De netwerkpartners omschrijven de doelgroep vanuit de eigen organisatie. Daarbij wordt aangegeven dat het om gezinnen gaat met psycho-sociale problematiek, mensen met complexe problematiek waarbij sprake is van sociaal isolement, sociale uitsluiting, armoede, etc.; jongeren en hun gezin waarvan de omgeving last heeft.	X Deze situatie is ongewijzigd gebleven. In maart 2015 zal de gemeente het jeugdbeleid verder ontwikkelen en daarbij ook aandacht te besteden aan multi-probleemgezinnen, waarbij de gemeente overigens aangeeft geen doelgroepenbeleid op te stellen.  Het zorg- en veiligheidshuis heeft de definitie opnieuw bekeken. Zij gaan bij de omschrijving van multiprobleemgezinnen uit van de term O3MP: ondoorgrondelijk, ongrijpbaar en ontwrichtend. Op het moment dat een casus wordt aangemeld bij het hulpverleningsoverleg, bekijkt men of de casus voldoet aan de definitie. Ter ondersteuning van deze screening maakt men gebruik van de zelfredzaamheid-matrix. Deze werkwijze wordt in de loop van 2015 geïmplementeerd.

## Gezin centraal

Indicator	2013	2014
Binnen de aanpak wordt de eigen kracht van het gezin ondersteund en benut. Binnen de aanpak wordt het sociale netwerk van het gezin benut. Binnen de aanpak is de behoefte van het gezin uitgangspunt bij het bepalen wat nodig is.	X Hoewel de gemeente het belang onderkent van de eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van gezinnen, is dit nog niet gerealiseerd in de signalerings- en vangnetfunctie. De gemeente werkt momenteel een nieuw stelsel Zorg voor Jeugd uit, waarin deze aspecten worden opgenomen. In de visie van dit stelsel wordt uitgegaan van vier leidende principes; eigen kracht eerst, regie bij het gezin, loslaten zonder het zicht te verliezen en geen kind buitenspel.	✓ Het nieuwe stelsel Zorg voor Jeugd is in oktober 2014 vastgesteld en zal in januari 2015 uitgevoerd gaan worden. Binnen het jeugdinstelsel is de eigen kracht van het gezin en het netwerk het uitgangspunt.

## Aanpak

Indicator	2013	2014
De gemeente heeft beleid voor de groep GGSR.	X De gemeente heeft nog geen specifiek beleid geformuleerd voor deze gezinnen. Er bestaat wel een signalerings- en vangnetfunctie waarin de problematiek rondom multiprobleemgezinnen en overlastgevende jeugdgroepen aan de orde worden gesteld. Het gaat hierbij om afspraken die er gemaakt zijn met het CJG, het Veiligheidshuis, maatschappelijk werk, maatschappelijke opvang en het maatschappelijk steunsysteem. Deze (werk)afspraken zijn deels door het College van B&W vastgesteld.	X De situatie is ongewijzigd. De gemeente geeft aan geen doelgroepenbeleid op te stellen. Vanaf maart 2015 zal er binnen de gemeente een verdere doorontwikkeling gemaakt worden en verwacht de gemeente ook meer de focus te leggen op multiprobleemgezinnen.

Vervolg uitkomsten verbeterpunten

Aanpak		
Indicator	2013	2014
De gemeente zorgt voor een gezamenlijke visie op de aanpak voor GGSR.	<b>X</b> De gemeente heeft nog geen gezamenlijke visie op de aanpak voor GGSR, wel zijn er tussen de partners van het Veiligheidshuis, ZAT en CJG afspraken gemaakt over de zorg en ondersteuning, waarbij gekeken is wat er lokaal en regionaal opgepakt kan worden.	<b>X</b> De situatie is ongewijzigd. Wel geeft de gemeente aan dat alle partijen waarbij de gemeente zorg heeft ingekocht daarmee de visie van de gemeente onderschreven: eigen kracht eerst, regie bij het gezin, loslaten zonder het zicht te verliezen en geen kind buitenspel. Ook geeft het zorg- en veiligheidshuis aan dat er geen kind buitenspel komt te staan, het zogenaamde vangnet. Verder benoemt de gemeente dat zij vanaf maart 2015 binnen het jeugdstelsel meer de focus zullen leggen op multi-problemegezinnen.
De netwerkpartners hebben gezamenlijke doelen geformuleerd ten aanzien van de aanpak van GGSR	<b>X</b> De gemeente heeft geen doelen met de netwerkpartners geformuleerd. De doelen overlappen deels maar wijken ook van elkaar af. Zo heeft de ene partij het over het opheffen van bedreigingen in de ontwikkeling van de kinderen en de andere over het voorkomen van justitiële contacten.	<b>X</b> In het kader van de inkoop van zorg bij verschillende partners heeft de gemeente samenwerkingsafspraken gemaakt. Dit zijn algemeen geldende afspraken, er zijn geen specifieke doelen gesteld voor GGSR.
De doorzettingmacht voor de regisseur is geregeld. De regisseur is voldoende toegerust om zijn functie uit te oefenen	<b>X</b> De gemeente en twee van de drie netwerkpartners geven aan dat de regisseur geen doorzettingmacht heeft. Ook is er bijvoorbeeld geen maximale caseload afgesproken.	<b>X</b> De situatie is ongewijzigd gebleven. Op het moment dat de regie is belegd bij het zorg- en veiligheidshuis, dan is er wel een procesregisseur die de bevoegdheid heeft om beslissingen te nemen over welke hulp ingezet moet worden. Deze procesregisseur heeft geen doorzettingmacht, ook is er geen maximale caseload afgesproken.
Uitgangspunt bij de aanpak is dat het gezin niet wordt losgelaten	<b>X</b> De gemeente en twee netwerkpartners geven aan dat er sprake is van drang en dwang binnen de aanpak. Desondanks is het volgens de gemeente en twee netwerkpartners mogelijk dat de bemoeienis wordt afgesloten als het gezin niet meer wil meewerken of niet meer openstaat voor hulpverlening.	<b>✓</b> Met ingang van 1-1-2015 wordt er binnen de gemeente gewerkt met jeugdzorgprofessionals vanuit het CJG die op basis van welwillendheid werken binnen het gezin (jeugdprofessional). Ook wordt het mogelijk om drang in te zetten in de vorm van gezinskracht (uitgevoerd door JOSE). Voorafgaand wordt afgewogen of er sprake is van welwillendheid of van onwelwillendheid. Deze afweging wordt door JOSE gemaakt. Vervolgens is het vanuit drang mogelijk door te zetten naar een dwangkader. Hierdoor laat de gemeente het gezin niet los.

Vervolg uitkomsten verbeterpunten

Samenwerking		
Indicator	2013	2014
De gemeente voert regie op de aanpak voor GGSR	<b>X</b> De gemeente is van mening dat de regie op de aanpak voor GGSR bij haar hoort, maar dit is nog niet het geval. Wel is de gemeente medepartner en financier van o.a. het Veiligheidshuis en de partners in de OGGZ, subsidieert de gemeente het maatschappelijk werk en voert de gemeente regie op het CJG.	<b>✓</b> Met ingang van 1-1-2015 heeft de gemeente de regie. Volgens de gemeente is de regie binnen het nieuwe jeugdstelsel beter geregeld dan in 2013. Verder wordt het zorg- en veiligheidshuis door de gemeente gefinancierd en zijn zij verantwoordelijk voor de jeugdhulp, WMO en AWBZ. De procesregisseur valt onder het management van het zorg- en veiligheidshuis, een netwerkorganisatie aangestuurd door de acht gemeenten.
Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over de aanpak	<b>X</b> De meer algemene afspraken zijn vastgelegd in het samenwerkingsconvenant tussen ketenpartners inzake het Veiligheidshuis. Dit convenant heeft een bijlage met daarin een overzicht van de verschillende overleggen, bijbehorende doeleinden en de deelnemende partijen. Er zijn echter geen samenwerkingsafspraken gemaakt die specifiek zijn voor de signalerings- en vangnetfunctie.	<b>X</b> Binnen het zorg- en veiligheidshuis is men op dit moment bezig met het opstellen van een nieuw samenwerkingsconvenant. Hierin komen specifieke afspraken te staan gericht op de signalerings- en vangnetfunctie.  Verder heeft de gemeente algemene samenwerkingsafspraken gemaakt binnen de jeugdhulp. Het betreft geen specifieke afspraken over samenwerking rondom GGSR.

Continu		
Indicator	2013	2014
De afspraak is dat de intensieve zorg en ondersteuning doorlopen totdat de problemen zijn opgelost of beheersbaar zijn	<b>X</b> Ondanks dat geen van de netwerkpartijen een maximale duur van de aanpak noemt, stopt bij een van de netwerkpartijen de betrokkenheid als het gezin niet wil meewerken.	<b>✓</b> De gemeente krijgt door de transitie de bevoegdheid en verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de zorg en ondersteuning pas stoppen als de problemen opgelost zijn of beheersbaar zijn.  Daarbij wordt gewerkt met JOSE, die een breder mandaat heeft, zodat deze medewerker kan handelen bij onwelwillendheid zonder dat er sprake is van dwang.
Netwerkpartners zorgen voor beschikbaarheid van zorg en ondersteuning voor de gezinnen binnen de aanpak.	<b>X</b> Twee netwerkpartners geven aan dat hierover (nog) geen afspraken zijn gemaakt. De derde netwerkpartner geeft aan dat cliënten die besproken zijn in een overleg, rechtstreeks benaderd worden en niet op een wachtlijst terechtkomen. De gemeente geeft aan dat de afspraak is dat partners bij de gemeente signaleren wanneer wachtlijsten (dreigen te) ontstaan.	<b>X</b> De situatie is ongewijzigd gebleven. In 2015 zullen hier nadere afspraken over gemaakt worden. De gemeente hanteert wel het uitgangspunt dat er voor jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen geen wachtlijst aanwezig mag zijn.